

عهد و گفتگو

مطالعات SPIRITUALITY

از درسگفتارها و نوشتارهای ربای لرد چانانان ساکس

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

با سپاس از Schimmel Family برای حمایت سخاوتمندانه از عهد و گفتگو به نیکوداشت یاد Harry (Chaim) Schimmel. "من از همان بار اول که با نسخه و تفسیر توره ربای خیم شیمل روبرو شدم تا اکنون، آنرا عزیز داشته ام. هدف آن نه فقط نشان دادن حقیقت ظاهری متن توره، بلکه رسیدن به حقیقت زهری است که در آن نهفته است. او به همراه همسر ستودنی اش آنرا در فصاحت سال زندگی مشترک، یک زندگی سرشار از عشق به خانواده، اجتماع و تورات ساختند. زوج پیمائندی که با نمونه زندگی خود، بینهایت الهام بخش من بوده اند." - ربای ساکس

تفسیر هفتگی تورات

شموت

تبدیل مصیبت ها به برکت ها

Shemot

Turning Curses into Blessings

سفر پیدایش با نوشته ای آرامبخش به پایان می رسد. یعقوب، فرزند سال ها گمشده خود را بازیافت. خانواده دوباره گرد هم آمده اند. یوسف برادرانش را بخشیده است. خاندان یوسف زیر حمایت و نفوذ او در گوشن، یکی از سرسبزترین مناطق مصر اسکان یافته اند. آنها اکنون خانه، ملک، غذا، حمایت یوسف و نظر نیک فرعون را دارند. این باید یکی از طلایی ترین لحظهای تاریخ خاندان ابراهیم بوده باشد.

سپس همان گونه که از آن به بعد رخ داد، "فراونی به تخت نشست که یوسف را نمی شناخت" (خروج ۱:۸). فضای سیاسی تغییر کرد. خاندان یوسف از چشم افتادند. فرعون به مشاورانش گفت: "بنگرید که قوم بنی اسرائیل در برابر ما بیش از اندازه پرشمار و نیرومند

شده اند"¹ این نخستین باری است که در تورات کلمه "قوم" برای بنی اسرائیل به کار می رود. "بیایید با آنها زیرکانه برخورد کنیم تا پرشمارتر از این نشوند." (خروج ۱۰-۱۹:۱). این گونه کل ساز و کار ستمگری به حرکت درآمد: کار اجباری که به بردگی انجامید و به قصد نسل کشی رسید.

داستان در حافظه ما ثبت است. آنرا هر سال و در خلاصه دعا‌های روزانه خود بازمی گوئیم. بخشی از یهودی بودن است. با این حال، عبارتی هست که در این روایت می درخشد: "اما هر چه بیشتر بر آنها ستم می رفت، شمار آنها بیشتر و بر جمعیت آنان افزوده تر شد". این نیز به همان اندازه ستم دیدگی، بخشی از یهودی بودن است. هر چه شرایط بدتر می می شود، ما نیرومندتر می شویم. یهودیان مردمی هستند که در محیط دشمنانه زنده می مانند، اما پیشرفت هم می کنند.

تاریخ یهود تنها داستان یهودیان نیست که فجایعی را پشت سر می گذارند که گروه های ضعیفتری را می توانند از صفحه روزگار محو کنند. بلکه یهودیان پس از هر مصیبت، خود را بازسازی می کنند. آنها مخزن پنهان روح را کشف کرده اند که شکل های جدیدی از خودبیانگری را، در جایگاه پیام رسان خدا به باقی دنیا به حرکت درمی آورد.

هر تراژدی خلاقیت جدیدی را دامن می زند. پس از درگذشت سلیمان و دوپاره شدن سلطنت، انبیایی سخنور چون عاموس و هوشع، یسعیا و یرمیا ظهور کردند. به دنبال ویرانی معبد اول و اسارت بابل، احیای تورات در زندگی روزمره قوم با اقدام حزقیال آغاز و با برنامه های آموزشی گسترده ای که با بازگشت به سرزمین اسرائیل توسط عزرا و نحمیا اجرا

¹ Ex. 1:9. This is the first intimation in history of what in modern times took the form of the Russian forgery, *The Protocols of the Elders of Zion*. In the Diaspora, Jews – powerless – were often seen as all-powerful. What this usually means, when translated, is: How is it that Jews manage to evade the pariah status we have assigned to them?

شد، به اوج رسید. با ویرانی معبد دوم، ادبیات عظیم یهودیت تلمودی که تا آن زمان به شکل سنت شفاهی حفظ شده بود، شکل گرفت: میشنا، میدراش و گمارا. از حمله مغول، مکتب اشکنازی حسیدیگ در شما اروپا سربرآورد که مکتب پرهیزکاری و حکمت معنوی بود. به دنبال اخراج یهودیان از اسپانیا حلقه عرفانی صفاد شکل گرفت: قبایل لوریانی و اشعار و دعاهایی که الهام بخشید. از آزار، پیگرد و فقر یهودیان اروپای شرقی، جنبش حسیدیزم و احیای یهودیت مردمی با جریانی پایان ناپذیر از حکایت و سرود پدیدار شد. از بدترین تراژدی کل تاریخ بشری یعنی هولاکاست، زایش دوباره کشور اسرائیل تحقق یافت که پس از دو هزاره، بزرگترین دستاورد یهودیان بود.

در زبان چینی، نقش - واژه ای که برای بیان "بحران" ترسیم می شود، معنای "فرصت" نیز می دهد. هر تمدنی که برکت را در مصیبت بازبشناسد و نور را در دل تاریکی ببیند، دارای ظرفیت بقا است. عبری از این بهتر را دارد. واژه معادل بحران "مشبر"، به معنای صندلی زایمان است. در خودآگاهی معناشناسی یهودیان این ایده حک شده که درد روزگاران دشوار، شکل جمعی درد زایمان یک نوزاد است. پدیده جدیدی در حال تولد است. این ذهنیت مردمی که درباره آنها می توان گفت: "هر چه بیشتر به آنها ستم می شود، پرشمارتر و پرجمعیت تر می شوند."

این خصلت یهودی و توان تبدیل ضعف به قدرت، دشمنی به برتری، و تاریکی به نور، از کجا برمی خیزد؟ به زمانی برمی گردد که قوم ما نام خود، اسرائیل، رادریافت کرد. آن گاه که یعقوب به تنهایی با فرشته ای کشتی گرفت و وقتی صبح شد، حریف از او خواهش کرد که بگذارد برود. یعقوب گفت: "وقتی می گذارم بروی که مرا برکت کنی" (پیدایش ۳۲:۲۶). این خاستگاه سرسختی خاص و نیرومندی است. ممکن است تمام شب را جنگیده

باشیم. ممکن است خسته و فرسوده باشیم. ممکن است مانند یعقوب از رمق افتاده باشیم. با این حال، نمی گذاریم حریفمان برود، مگر آنکه از آن رویارویی، برکتی برگرفته باشیم. این یک رفتار موقت نبود، بلکه به پایه ای برای نام جدید و هویت ما تبدیل شد: ایسرا ال "قومی که" با فرشته خدا کشتی گرفت و پیروز شد" (پیدایش ۳۲:۲۸)، ملتی است که با هر مصیبت و فاجعه نیرومندتر شد.

مقاله ای در یک نشریه بریتانیایی در اکتبر ۲۰۱۵ مرا به یاد این خصلت ملی غیرعادی انداخت. کشور اسرائیل در آن زمان، از موجی از حمله های تروریست در رنج بود و فلسطینی ها شهروندان غیرنظامی را در خیابان ها و ایستگاه های اتوبوس سراسر کشور را به قتل می رساندند. مقاله با این کلمات آغاز می شد: "اسرائیل کشوری شگفت انگیز و سرشار از نیرو و اعتماد به نفس، جاذب استعدادها و سرمایه گذاری ها و سرشار از نوآوری ها است." مقاله از بالاترین کیفیت جهانی در زمینه های هوانوردی، فن آوری های سالم، سیستم های آبیاری، نرم افزار، امنیت سایبری، داروسازی و سیستم های دفاعی سخن می گفت.² نویسنده سپس نوشته بود: "این همه از نیروی مغزی برمی خیزد، زیرا اسرائیل هیچ مخزن ثروت طبیعی ندارد و در محاصره همسایگان دشمن است. این کشور نمونه زنده قدرت تربیت فنی، مهاجرت و فایده های خدمت سربازی به روش درست است." اما همه چیز نمی تواند در اینجا خلاصه شود، زیرا یهودیان هر جا و هر زمان که فرصت یافته اند، بیش از معمول موفق بوده اند. نویسنده مقاله انواع دلایل را جستجو می کند: استحکام خانواده های یهودی، اشتیاق به تحصیل، علاقه به کسب شخصی، اهل ریسک بودن همچون یک راه و روش زندگی و حتی داشتن تاریخ باستانی. منطقه لوان در خاورمیانه جایگاه اولین جوامع کشاورزی دنیا و اولین داد و ستدگران بوده است. شاید این ویژگی ها در دی

² Luke Johnson, 'Animal Spirits: Israel and its tribe of risk-taking entrepreneurs,' *Sunday Times*, 4 October 2015.

ان ای یهودیان به مرور زمان نوشته شده اند. نویسنده سرانجام نتیجه گرفته بود که این ویژگی ها به "فرهنگ و جوامع" یهودی مربوط است.

یک عامل کلیدی این فرهنگ، به چگونگی پاسخ یهودیان به بحران برمی گردد. در هر شرایط خصمانه، وارثان حساسیت های یعقوب چنین اصرار دارند: "وقتی می گذارم بروی که مرا برکت دهی." این گونه است که یهودیان در صحرای نگو راه سرسبز کردن زمین را یافتند. آنها با دیدن هر زمین بایر و رها شده، درختان و بیشه زارها کاشتند. آنها در برابر ارتش های دشمن در سراسر مرزهای خود، فن آوری های نظامی گسترش دادند که بعداً از آنها با مقاصد صلح آمیز استفاده کردند. جنگ و ترور آنها را واداشت که مهارت های پزشکی درجه اولی را در دنیا گسترش دهند تا بر آسیب های پس از زخمی شدن چیره شوند. آنها راهی یافتند که هر مصیبتی را به برکت تبدیل کنند. پل جانسون، تاریخ نگار، مانند همیشه این واقعیت را به شیوایی بیان کرده است:

پس از ۴۰۰۰ سال یهودیان اثبات کردند که نه تنها دوام می آورند، بلکه مهارت های شگفت انگیزی برای سازگاری با جوامعی که دست سرنوشت آنها را روانه ساخته، گسترش داده اند. هیچ مردمی موفقتر از آنها نبوده اند در تبدیل فقر به ثروت و مصیبت به خلاقیت.³

در توانایی تبدیل لحظه های بد زندگی به جوانه های خلاقیت، چیزی عمیقاً روحانی و مقاوم وجود دارد. چنان که گویی در عمق وجود ما صدایی هست که می گوید: "تو در این موقعیت هر چند بد هستی، زیرا وظیفه ای برای انجام داری، مهارتی باید کسب کنی، درسی بیاموزی و شری را به خیر تبدیل کنی و جرعه ای از نور خدا را رها کنی و برکتی را

³ Paul Johnson, *The History of the Jews*, London, Weidenfeld and Nicolson, 1987, p. 58

آشکار سازی، زیرا من تو را برگزیده ام تا به بشریت شهادت بدهی که از دل رنج برکت های بزرگ بیرون می آیند به شرطی که تا آخرین حد بدون هیچ لرزشی در ایمانت مبارزه کنی."

در دورانی که افراد جنایتکار، کارهای حیوانی به نام خدای "رحیم" انجام می دهند، مردم اسرائیل روزانه نشان داده اند که راه خدای ابراهیم این چنین نیست و او خدای زندگی و تقدس حیات بشر است. و هر گاه ما که بخشی از مردم اسرائیل هستیم، روشنی قلب خود را از دست می دهیم و تصور می کنیم که این وضعیت هرگز پایانی ندارد، باید این کلمات را به یاد بیاوریم: "هر قدر بیشتر به آنها ستم می شود، پرشمارتر و جمعیت آنها افزونتر می شود." مردمی که درباره آنها می توان گفت که آسیب می بینند، اما هرگز شکست نمی خورند. راه خدا، راه زندگی است.

شبات شالوم

ترجمه فارسی با مشارکت بنیاد ایرانی هارامبام، وابسته به فدراسیون یهودیان ایرانی-آمریکایی توسط شیریندخت
دقیقیان

Persian Translation by Shirin D. Daghighian

www.RabbiSacks.org

@RabbiSacks

The Rabbi Sacks Legacy Trust, PO Box 72007, London, NW6 6RW • +44 (0)20 7286 6391 • info@rabbisacks.org

© Rabbi Sacks • All rights reserved